

نسخه های خطی ترکی در کتابخانه سرکار فیض آثار رضوی (ع)

محمد وفادار مرادی^۱

چکیده:

در نوشتار حاضر ضمن بررسی ویژگیها و نکات برجسته‌ی نسخه های ترکی موجود در کتابخانه آستان قدس رضوی و کتابخانه های وابسته، سعی در نگارش و معرفی و فهرست مختصر و الفبایی آنها خواهد شد.

کلیدواژه های موضوعی: نسخه های خطی ترکی؛ سازمان کتابخانه ها موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس

رضوی

در کتابخانه کهنسال و هزار و صد ساله آستان قدس رضوی ۶۷ نسخه به زبان ترکی مجموعه هفتاد هزار نسخه خطی آن را همراهی می کند که باعث غنا و جامعیت زبانی آنها گردیده است. در سنوات قبل (سال ۱۳۵۲ شمسی) استاد ایرج افشار و روان شاد محمدتقی دانش پژوه نسخه های ترکی کتابخانه ملک تهران وابسته به کتابخانه آستان قدس رضوی را ضمن ۳۰ صفحه در انتهای جلد اول فهرست کتب خطی کتابخانه ملک معرفی نموده اند که بالطبع در این سطور از تکرار معرفی آنها صرف نظر شده است. لکن نسخه های کتابخانه مرکزی و کتابخانه های وابسته بانضمام هفت نسخه ترکمنی موجود به شیوه الفبایی مختصراً معرفی خواهد شد.

در بررسی اولیه نسخه ها، صرف نظر از وحدت زبانی، تنوع جغرافیایی خاصی در زبان و آواشناسی زبان نسخه ها ملاحظه می گردد. برخی نسخه ها متعلق به زبان ترکی شمال خراسان و هرات هستند مانند: یوسف و زلیخا اثر طبع مظلوم (قرن ۱۳ق) [شماره ۶۵۱ گوهرشاد] و یا کاتبان نسخه متعلق به مناطق مزبورند مانند: عبدالله بن آقا رضا در ۱۲۴۵ق (کاتب لیلی و مجنون فضولی، شماره ۶۹۱ گوهرشاد) و نبی عامری در ۱۰۹۶ق کاتب لغتنامه امیر علیشیر نوایی متوفی ۹۰۶ق [نسخه ۶۹۴۰ مرکزی].

---

^۱ - محقق و کارشناس کتب خطی.

گروهی از نسخه‌ها توسط کاتبان آذربایجان ایران کتابت شده است مانند: نسخه دیگر لیلی و مجنون فضولی بغدادی متوفی ۹۷۶ق که توسط شفیع تبریزی در ۱۲۲۸ق کتابت شده است [۱۴۷۴۲ مرکزی] و یا نسخه ربع مجیب در نجوم که میرزا محبعلی ناظم الملک مرندی در ۱۳۰۰ق نگاشته است [شماره ۱/۱۲۱۵۴ مرکزی] و نیز نسخه تعلیم الخط عبدالله صیرفی (قرن ۶ق) که توسط ابودودس در ۹۶۱ق کتابت و تذهیب شده است [شماره ۱۲۲۲۴ مرکزی]

و بخش دیگر، نسخه‌هایی هستند که در قسطنطنیه یا استانبول و بلاد دیگر ترکیه امروزی متولد شده‌اند و متأثر از شیوه نگارش، تذهیب و واژگان ترکی استانبولی قرار دارند مانند: نسخه مراثی بخت قنبر علی آل عبا (قرن ۱۴ق) شامل مرثیه‌های رجب بن حسین از فقرای بکتاشیه ترکیه که در ۱۲۰۳ق نوشته است [شماره ۲۷۴۵۶ مرکزی] و نسخه‌ای بخت نسخ محمد بن حسین معاصر سلطان مراد بن سلطان سلیم عثمانی که مناسک حج سنان الدین یوسف مکی زنده در ۹۹۱ق را در شام استنساخ کرده است [شماره ۱۷۶۰۲ مرکزی] و یا نسخه کتابچه تشکیلات اردوی همایونی عثمانی در ۱۸۱۵ میلادی [شماره ۲۹۱۸۱ مرکزی].

قابل ذکر آنکه کاتبان ترک زبان خراسان مانند رمضان بن کربلایی مشهدی دلو - از روستای خوشان یا قوچان - و کاتب نسخه لیلی و مجنون فضولی بغدادی متوفی ۹۷۶ق در سال ۱۲۸۷ق همراه با کتابت آن دو مثنوی فارسی (بختیارنامه و موش و گربه) در همان سال استنساخ نموده و می‌نمایند در کنار بازنویسی کتب ترکی به کتابت نسخه‌های فارسی نیز جدیت داشته‌اند.

واقفان کتب ترکی:

سابقه وقف نسخه‌های ترکی به تاریخ ۱۱۴۵ق حدود سیصد سال پیش بازمی‌گردد که نادرشاه افشار اولین نسخه ترکی را وقف کتابخانه نمود و در ادامه میرزا رضا خان نائینی، قاضی نور در مرداد ۱۳۱۱ و خان بابا مشار در ۱۳۴۶ش نسخه‌هایی را به کتابخانه واگذار و نیاز نمودند.

در بعد از انقلاب اسلامی با شتاب آهنگ وقف و خرید، نسخه‌های بیشتری که ۸۰٪ موجودی نسخه‌های ترکی را شامل می‌گردد به مجموعه اضافه گردید.

لذا در این سی سال اخیر نام واقفانی همچون: سید محمد باقر سبزواری ۱۴۰۵ق / سید جلال الدین تهرانی ۱۳۶۱ش / علیرضا شاهی ۱۳۷۲ش / رایزنی فرهنگی ایران در سوریه ۱۳۶۸ / استاد جعفر زاهدی ۱۳۷۷ش / احمد شاهد اسفراینی ۱۳۸۱ش / حاج آقای نیری کاشمیری ۱۳۸۲ و مقام معظم رهبری حضرت آیه

الله خامنه ای «ادام الله عنایاته» که خلال سنوات ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۷ نسخه هایی را به زبان ترکی وقف و نیاز داشته‌اند.

محتوا و موضوع نسخه های ترکی:

صرف نظر از نام نیک اندیشان و ارادتمندان ساحت قدسی حضرت رضا علیه السلام که مجموعه های خطی و نفیس خود را اهداء نموده اند، بیشترین تعداد نسخه های مزبور در موضوعات منظوم و منشور ادبی قرار گرفته اند مانند: دواوین شعرا، مثنویات و در مراحل بعدی نسخه هایی در مباحث عقاید و فقه و اخبار و برخی علوم پزشکی و نجوم و جنگی و تجوید و تاریخ ملاحظه می شوند.

دواوین و شرح متون مانند: دیوان فضولی بغدادی (۹۷۶ق) / دیوان امیر علیشیر نوایی (۹۶۰ق) / دیوان مشرب / قصیده التجائیه ابوالحسن صفا (۱۴ق) / ترجمه قصیده برده بوصیری از قطب الدین خلواتی / شرح دیوان حافظ از سروری (۹۶۹ق) / شرح گلستان سعدی از ملا شمعی.

مثنویات: لیلی و مجنون فضولی / یوسف و زلیخا مظلوم (قرن ۱۳ق) / وفات نامه پیامبر اکرم ص (قرن ۱۳ق) / گلشن مصائب واصف تبریزی (قرن ۱۳ق).

متون منشور ادبی و جنگهای اشعار: که عموماً شامل مرثیه های ائمه اطهار (ع) و اولیاء الله هستند مانند: محبوب القلوب امیر علیشیر نوایی (۹۰۶ق) / بحار الانشاء از قرن ۱۲ق / جنگ مراثی علی نوحه خوان / جنگ اشعر دلریش (قرن ۱۳ق) / و جنگ مرثیه رجب بن حسین در ۱۲۰۳ق.

متون تاریخ زندگانی ائمه اطهار علیهم السلام: خصوصاً حضرت سید الشهداء علیهم السلام و ترجمه احوال شعرا مانند: حدیقه السعدا فضولی بغدادی در ترجمه روضه الشهداء ملا حسین کاشفی در مصائب و زندگانی امام حسین علیه السلام / داستان محمد حنیفه / مقتل و مصائب سید الشهداء / جنان المومنین از رضا خاکسار (قرن ۱۲ق) در مصائب و زندگانی سید الشهداء و واقعه طف / مجالس النفایس امیر علیشیر نوایی در تاریخ ادبیات / تذکره شیخ صفی الدین اردبیلی.

کتاب لغت دو زبانه مانند: لغت حلیمی (قرن ۱۰ق) یا شرح بحر الغرایب / لغت نامه امیر علیشیر نوایی / نصاب ترکی علی بادکوبه ای (قرن ۱۴ق).

و متون علمی مانند: ربع مجیب نعمت الله (قرن ۱۳) / رساله معرفت اسطرلاب از مصطفی بن علی موقت جامع خاقان در استامبول / طالع نامه از محمد چلبی موقت مسجد جامع شهزاده / غایه البیان در تدبیر بدن انسان

از رئیس الاطباء صالح بن نصرالله معروف به ابن سلوم حلبی متوفی ۱۰۸۰ق در بیان امراض. مفردات و مرکبات ادویه که به نام محمد خان پسر ابراهیم خان سلطان عثمانی نگاشته است.

برخی از نسخه های نفیس و دستخط های علماء و شعرا

در میان مجموعه نسخه های معرفی شده دستخط های: محمد بن حسین عالم و فقیه معاصر سلطان مراد عثمانی [مناسک حج ۱۷۶۰۲ مرکزی]. درویش طالوی (قرن ۱۲ ق) ساکن دارالعدل قسطنطنیه [معرفت رجال الغیب. ۲/ ۲۰۱۱ مرکزی]. دلریش شاعر قرن ۱۳ ق (جنگ اشعار ۱۸۵۰۲ مرکزی). ملاعلی نوحه خوان (قرن ۱۳ و ۱۴ ق) [جنگ مراثی. ۱۶۷۹۴ مرکزی] و غیر اینها را میتوان مشاهده کرد. و برخی نفایس موجود عبارت است از:

تعلیم خط عبدالله صیرفی (قرن ۶ ق) به خط نسخ خوش در ۹۶۱ق با تذهیب و کتابت ابودودس کاتب. دیوان فضولی بغدادی بخط خوب روحی بن خیری در ۹۹۱ق. ترجمه قصیده برده بوسیری با ترجمه ترکی منظوم از قطب الدین خلواتی به خط نسخ و نستعلیق عصر مترجم و تذهیب و سرلوح کم کار.

کتابچه تشکیلات اردوی همایونی عثمانی بخط نسخ خوب در معرفی قوای سه گانه.

جنگ اشعار شامل ۱۰۳ برگ که محمد بن علی در ۱۰۱۳ ق با سجع مهر «مظهر لطف الهی محمد بن علی» جمع آوری نموده و شامل اشعار و غزلیات و رباعیات و قصاید مشهور شعرای ترکیه است از قبیل: نجاتی بیگ، سماعی، شمعی چلبی، قصیده در فتح استامبول در ۸۵۷ق توسط سلطان محمد، نحسی، شریفی، اموی چلبی، غزل حیرتی، تخمیس گناه با ذکر مقامات و گوشه ها و ردیف های آوازی ابیات مانند: پنجگاه، سه گاه، عشیران، دوگاه، حسینی، نوا، لغز سلطان مراد، غزلی از ثانی سلمه الله، عیدی، نظیره هایی از باقی افندی، عالی افندی، شانی، نوعی چلبی، لسانی، قبولی، خلدی، اسیری، کمال پاشازاده، احمد چلبی، اصولی، حیاتی، قابلی افندی، بهاری چلبی، عیدی، رضایی، وارسقی یک غزل از سلطان سلیمان، نیلی افندی، چند قطعه در ماده تاریخ جنگ با روم در ۹۲۳ ق، رباعی اثر طبع خفی چلبی ادرنه ای، حقیری، احمدی، عزیزی زاده افندی، آهی چلبی، فغانی چلبی، وحدتی، وصال چلبی، سپاهی، اسیری، تخمیس بیانی از یحیی افندی، مرادی، جنانی و شمس تبریزی و دیگران.

بعد از مقدمه نه چندان مختصر، نسخه های ترکی موجود به تنظیم الفباء و در سطور زیر اطلاع رسانی

می شود:

«الف»

اختیارات الایام

ترکمنی، اخبار از محمد عوض بن صدرالدین قراقاش در تعیین سعد و نحس ایام:
۲۷۷۳۶ (نستعلیق ۱۲ ق، ۲۵ گ، کامل، وقفی مقام معظم رهبری در ۱۳۸۰)

ادعیه

دستور به ترکی، از —؟ شامل ادعیه تعقیبات نماز:
۱۱۸۹۶ (نسخ شعبان ۱۱۵۴ ق، کامل، ۱۰۲ گ، وقفی محمد وجدانی در ۱۳۵۹ ش)

اسطربلاب (رساله در معرفت)

ترکی، هیأت و نجوم. از مصطفی بن علی موقت جامع خاقانی در استامبول در یک مقدمه و ۴۵ باب:
۱۲۰۸۴/۱ (نسخ ۱۳ ق، ۴۴ گ، کامل، وقفی سید جلال الدین تهرانی در ۱۳۶۱)

بحار الانشاء

ترکی، ادبیات، از —؟ در شیوه نامه نویسی، ۴۷۱ گوهرشاد (نسخ ۱۲ ق، ۱۸۸ گ، کامل، وقفی سعید طباطبایی در ۱۳۳۲)

«ب»

بحر المعارف

ترکی، معانی و بیان از مصطفی بن شعبان سروری، ۴۷۰۵ غرب (نسخ ۱۳ ق، ۹۵ گ، نر)

«ت»

تجوید

ترکی و عربی، تجوید و قراءت، از قاریان، قرن ۱۳ ق: ۱۹۹۰ گوهرشاد (نستعلیق ۱۳ ق، ۱۸ گ، نر)

تجوید منظوم

ترکی، اثر طبع بنده ده؟، در جزوه ای در مباحث

عمده تجوید:

۲۹۲۷۷ (نستعلیق ۱۲۶۲ق، ۲۱ گ، کامل، وقفی محسن حسینی، ۱۳۸۲)

تذکره شیخ صفی الدین اردبیلی

ترکی، تاریخ و عرفن، شجره‌نامه پادشاهان صفوی از صفی‌الدین اسحاق بن جبرئیل اردبیلی متوفی ۷۳۵ق:

۵۹ (نسخ خوش ۱۱ ق، ۱۳۹ گ، نر، وقفی نادر شاه ۱۱۴۵ ق)

تعلیم خط

ترکی، خوشنویسی از عبداللح صیرفی (۶ ق):

۱۲۲۲۴ (نسخ ممتاز ابودودس ۹۶۱ ق، ۲۴ گ، کامل، تذهیب نسخه توسط کاتب، وقفی سید جلال‌الدین

تهرانی، ۱۳۶۱)

جنان المؤمنین

ترکی، اخبار، احتمالاً از رضا خاکسار در ثواب و فضیلت مرثیه سرایی سیدالشهداء:

۱۴۴۸۹ (نسخ علی بن کربلایی تبریزی، ۱۱۵۳ ق در تبریز، ۱۱۹ گ، کامل، وقفی سید محمد باقر سبزواری،

۱۴۰۵ ق)

جنگ

ترکمنی، ادبیات، جامع، ملا قوئنج جهت فرزندش شامل حکم خواجه احمد سوی عارف قرن ۶ ق ترکمن و

اشعار قل تمور:

۲۸۱۸۱ (نستعلیق ۱۳۱۲ق، ۱۵۶ گ، قف، خریداری در ۱۳۸۱)

جنگ

ترکی و فارسی، علوم غریبه و کیمیا، از —؟، شامل خطوط مرموزه و اقلام هندی و یونانی و اوزان صغار و

کبار و تعبیر خواب:

۲۶۲۴۲ (نستعلیق ۱۳ق، ۶۳ گ، کامل، وقفی جعفر زاهدی ۱۳۷۷)

جنگ (= مجموعه المراثی)

ترکی، ادبیات اثر طبع علی نوحه خوان (۱۴ ق):

۱۶۷۹۴ (نستعلیق تحریری شاعر ۱۳۴۱ ق، ۱۷۴ گ، کامل، خریداری در ۱۳۶۷)

جنگ اشعار

ترکی استامبولی، ادبیات، جامع: محمد بن علی در ۱۰۱۳ق با سجع مهر «مظهر لطف الهی محمد بن علی با اشعاری از نجاتی بیگ، سماعی، شمعی چلپی، قصیده در فتح استامبول در ۸۵۷ق توسط سلطان محمد و شعرای دیگر ترکیه و عثمانی:

۲۹۲۱۱ (نسخ و نستعلیق ۱۱ق، ۱۰۳گ، کامل، وقفی حاج آقای نیری کاشمیری در ۱۳۸۲)

جنگ اشعار

ترکی، ادبیات، اثر طبع شاعری با تخلص دلریش (۱۳ق):

۱۸۵۰۲ (نستعلیق تحریری شاعر ۱۲۸۶ق، ۱۱۰گ، کامل وقفی علیرضا شاهی در ۱۳۷۲)

جنگ اشعار

ترکی، اخبار و مصائب از مداحان و ذاکران مشهد رضوی در مصائب کربلا:

۱۴۷۱۱ (نستعلیق ۱۴ق، ۱۴۶گ، کامل، وقفی سید محمد باقر سبزواری، ۱۴۰۵ق)

جنگ مرثی

ترکی، ادبیات از —؟ شامل نوحه در مرثی سیدالشهدا و امیر مؤمنان علیهما السلام:

۲۹۲۶۶ (نستعلیق ۱۳ق، ۵۳گ، کامل، وقفی آقا نبوی کاشمیری در ۱۳۸۲)

۲۹۲۰۸ (شکسته نستعلیق، ۱۳ق، ۵۲گ، نف، وقفی آقا نیری کاشمیری در ۱۳۸۲)

جنگ مرثیه

ترکی، ادبیات، اثر طبع رجب بن حسین در ۱۲۰۳ق از فقرای بکتاشی ترکیه، در مرثی ائمه (ع):

۲۷۴۵۶ (نستعلیق تحریری قنبر علی آل عبا، ۱۳۰۳ق، ۸۸گ، کامل، خریداری)

حدیقه السعدا

ترکی، ادبیات، از محمد بن سلیمان فضولی بغدادی (۹۱۳ - ۹۷۶ق) به شیوه روضه الشهداء ملا حسین کاشفی متوفی ۹۱۰ق

نگاشته کتاب در ۱۲۷۱ق در بولاق چاپ شده است.

۷۱۹ گوهرشاد (نستعلیق عبدالرضا بن حمزه، ۱۰۷۵ق، ۲۷۲گ، کامل، وقفی سعید طباطبایی در ۱۳۳۲)،

۱۵۱۳۵ (نستعلیق تحریری ۱۰۱۵ق، ۲۳۸گ، کامل، وقفی مکتبه امیرالمؤمنین در ۱۳۶۵)، ۱۹۲۱۹ (نستعلیق

عبدالشکور بن خداویردی شاه کرم، ۱۲۶۰ق، کامل، ۱۷۰گ، وقفی سعید شکوری در ۱۳۷۳)، ۹۴۷۰،

(نستعلیق ۱۲۷۱ق، حجت سلیمان، ۱۵۷گ کامل وقفی خان بابا مشار در ۱۳۴۵)

داستان محمد حنفیه

ترکی، تاریخ اسلام، از —؟

۵۵۵ گوهرشاد (نستعلیق ۱۳ ق، ۵۹ گ، وقفی سعید طباطبایی در ۱۳۳۲)

در العجائب

ترکمنی، اخبار، از علماء عامه قرن ۱۳ ق در عقاید و اخلاق:

۲۸۲۱۹ (نستعلیق ۱۲۹۹ ق، ۱۶۰ گ، خریداری ۱۳۸۱)

دیوان خواجه یسوی

ترکمنی، ادبیات، اثر طبع خواجه احمد یسوی (قرن ۶ ق):

۲۷۳۷۳ (نستعلیق تحریری امان مراد، ۱۳ ق، ۳۸ گ، کامل، خریداری در ۱۳۸۰)

دیوان فضولی بغدادی

ترکی، ادبیات، اثر طبع محمد بن سلیمان فضولی بغدادی (۹۱۳ - ۹۷۶ ق): ۹۶۵۹ (نستعلیق روحی بن خیری،

۹۹۱ ق، ۱۸۰ گ، کامل، وقفی خان بابا مشار)، ۱۵۱۰۵ (نستعلیق ۹۹۳ ق، ۱۱۲ گ، کامل، مذهب و سرلوح

دارد، مکتبه امیرالمؤمنین در ۱۳۶۵)، ۴۴۴ گوهرشاد (نستعلیق ۱۰ ق، ۱۰۰ گ، کامل، وقفی سعید طباطبایی در

۱۳۳۲)، ۹۲۸ گوهرشاد (نستعلیق ۱۲ ق، ۱۲۸ گ، نف، وقفی سعید طباطبایی در ۱۳۳۲)، ۱۲۵۴۷ (نستعلیق

محمد ملا بن سعد محمد، ۱۲۷۹ ق، ۹۰ گ، وقفی حسین کی استوان در ۱۳۴۸)

دیوان مختوم قلی

ترکمنی، ادبیات، اثر طبع مختوم قلی فراغی (۱۱۴۶ - ۱۲۰۵ ق):

۲۸۲۲۰ (نستعلیق ۱۳۰۸ ق، ۵۷ گ، نف، خریداری در ۱۳۸۱)

دیوان مشرب

ترکی، ادبیات، اثر طبع مشرب یا مشرب دیوانه ساکن کاشغر شامل غزلیات و مثنویات با مضامین عرفانی:

۱۱۹۶۴ (نستعلیق مخلوط شکسته ۱۲۸۲ ق، ۳۳۶ گ، کامل، وقفی سید محمود رحیمزاده، متوفی در خرداد

۱۳۶۱)، ۲۸۱۶۵/۱ (نستعلیق ۱۳ ق از برگ ۲۴ تا ۴۶، کامل، خریداری در ۱۳۸۱)، ۸۷۹۴ (نستعلیق پادشاه

خواجه بن رحمت الله در ۱۳۱۲ ق، ۳۶۴ گ، کامل، خریداری در ۱۳۳۸)

دیوان نوابی

ترکی، ادبیات، اثر طبع امیر علیشیر نوایی (۹۰۶۰ ق)، ۴۹۰۱ شامل غزلیات (نستعلیق ۱۰ ق، ۳ گ، وقفی میرزا رضا خان نائینی در ۱۳۱۱)، ۱۵۸۱۹ (نستعلیق تحریری، ۱۳ ق، ۸۴ گ، کامل، خریداری در ۱۳۶۷)

ربع مجیب

ترکی، هیأت و نجوم از نعمت الله ۱۳ ق در ارتفاع ربع دایره ضمن مقدمه و سیزده باب:
۱۲۱۵۴ (نستعلیق شکسته میرزا محبعلی ناظم الملک مرندی، ۱۳۰۰ ق در خوی، ۸ گ، کامل، وقفی سید جلال‌الدین تهرانی در ۱۳۶۱)

ربع مجیب (تکلمه)

ترکی، هیأت و نجوم از نعمت الله (۱۳ ق)
در مقدمه و دوازده باب در معرفت درجه شمس و جیب قوس:
۱۲۱۵۴/۱ (نستعلیق شکسته میرزا محبعلی ناظم الملک مرندی در ۱۳۰۰ ق در خوی، ۸ گ، کامل، وقفی سید جلال‌الدین تهرانی در ۱۳۶۱)

رمل

ترکی و فارسی، علوم غریبه، رساله در استخراج ضمیر است
۲۳۱۱۳ (نستعلیق ۱۳ ق، ۱۶ گ، نف، خریداری در ۱۳۲۹)

زبدۃ الکلام (— فیما یحتاج الیه الخاص و العام)

ترکی، فقه، از نامراد وجدی:
۷۷۵ کتابخانه غرب (نسخ محمد بن حسن قره حصار، ۱۰۵۹ ق، ۲۵۷ گ)

شرح بحر الغرائب = لغت حلیمی

فارسی و ترکی، لغت، از لطف‌الله بن ابو یوسف حلیمی (قرن ۱۰ ق):
۲۷۳۸۳ دفتر اول (نستعلیق تحریری ممتاز، ۱۱ ق، ۱۳۱ گ، موجودی تا حرف ن، خریداری)

شرح دیوان حافظ

ترکی، ادبیات، از مصطفی سروری متوفی ۹۶۹ ق، از شعرای عثمانی:
۷۱۳۵ (نستعلیق ۱۳ ق، ۸۸ گ، نر، خریداری در ۱۳۲۷ ش)

شرح قصیده برده

ترکی، ادبیات، شاعر = احمد بلالی؟ شرحی بر قصیده برده بوصیری

۱۵۱۷۸ (نسخ ۱۱۳۵ ق، ۴۴ گ، کامل، وقفی خلیل علوی خویی)

شرح گلستان سعدی

ترکی، ادبیات، از ملا شمعی، ۱۵۱۷۳ (نسخ علی خان بن رمضان ۱۱۵۴ ق، کامل، ۱۸۷ گ)

طالع نامه

ترکی، هیأت و نجوم، از محمد چلبی موقت مسجد جامع شهزاده در احکام نجوم:

۱۲۰۸۴ (نسخ ۱۳ ق، ۶۷ گ، نوچند صفحه، وقفی سید جلال الدین تهرانی، ۱۳۶۱/۵)

عقاید الاسلام

ترکی، عقاید از ملا احمد فاضل اردبیلی، مصور به نام شاه عباس ثانی:

۲۸۶۶۸ (نستعلیق خوش بن علی اصغر اردبیلی، ۱۳۰۹ ق، در دارالارشاد اردبیل، ۷۲ گ، کامل، وقفی احمد

شاهد در ۱۳۸۱)

عقاید منظوم

ترکمنی، عقاید حنفی، از علماء عامه ترکمن:

۲۸۲۲۱ (نستعلیق خواجه محمد بن محمد صالح، ۱۳۰۸ ق، ۶۴ گ، کامل، خریداری در ۱۳۸۱)

غایة البیان (فی تدبیر بدن الانسان)

ترکی، پزشکی، از رئیس الاطباء صالح بن نصرالله معروف به ابن سلوم حلبی متوفی ۱۰۸۰ ق که در بیان

امراض و مفردات و ادویه مرکبه به نام محمد خان بن ابراهیم خان سلطان عثمانی نگاشته:

۵۲۰۴ (نستعلیق مخلوط شکسته، ۱۲ ق، ۱۶۵ گ، کامل، وقفی میرزا رضا خان نائینی در مرداد ۱۳۱۱)

فقه منظوم

ترکمنی، فقه حنفی، در مباحث طهارت و صلوة:

۲۸۱۸۰ (نستعلیق ۱۴ ق، ۳۴ گ، نر، خریداری در ۱۳۸۱)

قصیده النجائیه

ترکی و ترجمه فارسی، ادبیات، اثر طبع ابوالحسن بن کاظم متخلص به صفا (۱۴ ق):
۱۶۶۶۲ (نستعلیق ۱۳ ق، ۳۵ گ، کامل، خریداری در ۱۳۶۷)

قصیده برده (ترجمه —)

ترکی و فارسی، ادبیات و مناقب، از قطب‌الدین سعدالله خلواتی، نسخه ترجمه منظوم قصیده برده در مدح پیامبر اکرم (ص) سروده محمد بن سعید بوسیری است:
۲۶۰۹۲ (نسخ و نستعلیق ۱۳ ق، ۴۷ گ، کامل، سرلوح دارد، وقفی جعفر زاهدی در ۱۳۷۷)

کتابچه تشکیلات اردوی همایونی عثمانی

ترکی، علوم جنگی و اسناد، از — ؟، عنوان ترکی: «دولت علیه عثمانیه اوردوی همایون تشکیلاتی در ۱۸۱۵ م شامل معرفی قوای سه گانه:
۲۹۱۸۱ (نسخ ۱۳۲۹ ق، ۸۳ گ، نو، وقفی حاج آقا نیری کاشمیری در ۱۳۸۲، دارای یک تصویر سربازهای ارتش)

گلشن مصائب

ترکی، ادبیات، اثر طبع احمد بن محمد صادق واصف تبریزی (۱۳ ق)
۱۴۳۹۹ (نستعلیق شکسته، ۱۳ ق، ۲۲۰ گ، وقفی سید محمد باقر سبزواری در ۱۴۰۵ ق)

لغت نامه

ترکی، لغت، از امیرعلیشیر نوایی (۹۰۶- ق):
۶۹۴۰ (نستعلیق بنی عامری ۱۰۹۶ ق، ۱۸۲ گ، کامل، وقفی ملک‌زاده کوثر در ۱۳۶۳)

لیلی و مجنون (مثنوی)

ترکی، ادبیات، اثر طبع محمد بن سلیمان فضولی بغدادی (۹۱۳-۹۷۶ ق):
۱۴۷۴۲ (نستعلیق شفیع تبریزی ۱۲۲۸ ق، ۷۲ گ، وقفی سید محمدباقر سبزواری در ۱۴۰۵ ق)
۶۱۹ گوهرشاد (نسخ عبدالله بن آقا رضا، ۱۲۴۵ ق، ۱۲۸ گ، نل، وقفی سعید طباطبایی در ۱۳۳۲)، ۱۵۸۲۱
(نستعلیق ۱۲۸۷ ق، ۳۶ گ، نل، خریداری در ۱۳۶۷)، ۱۵۸۲۶ (نستعلیق تحریری ۱۳ ق، ۱۶۰ گ، نف)

مجالس النفایس

ترکی، تاریخ ادبیات، از امیرعلیشیر نوایی (۸۴۴-۹۰۶ ق):

۱۵۹۹۵ (نستعلیق ۱۱۳۴ق، ۱۴۰ گ، کامل، وقفی بنیاد مستضعفان تهران در ۱۳۶۷)

محبوب القلوب

ترکی، ادبیات، اثر طبع امیر علیشیر نوایی (- ۹۰۶ق):

۱۲۰۵۵ (نستعلیق ۱۱۲۲ق، ۶۸ گ، کامل، وقفی سید جلال‌الدین تهرانی در ۱۳۶۱)

۹۷۸۳ (نستعلیق مقصود بن خلیفه ۱۲۵۷ق به نام پلنگ تویش خان؟ در مشهد، گ، کامل، وقفی خان بابا مشار در ۱۳۴۶)

مخبر صادق

ترکی، علوم غریبه از محمد صالح (قرن ۱۴ ق)

در مباحث علم رمل:

۷۹۲۰ (نسخ ۱۴ ق، ۳۹ گ، کامل، خریداری در ۱۳۲۹ ش)

مزارات مکه

ترکی استامبولی، جغرافیا و تاریخ، از علماء حنفی

۲۹۷۹۲/۱ (نسخ تحریری ۱۲ ق، از برگ ۲۱ تا ۳۶، نو، وقفی رایزنی فرهنگی ایران در دمشق ۱۳۶۸)

معرفة رجال الغیب

ترکی استامبولی، عرفان از درویش طالوی از نقی در دارالعدل قسطنطنیه براساس آراء شیخ محیی‌الدین عربی

به همراه مصادیق و توسل‌نامه منظوم به عربی:

۲۰۱۱/۲ (نسخ تحریری مؤلف ۱۲ ق، ۴ گ، کامل)

مقتل

ترکی، اخبار و مصائب ائمه علیهم السلام:

۱۴۷۴۹ (نستعلیق ۱۳ ق، ۴۸ گ، نو، وقفی سید محمد باقر سبزواری در ۱۴۰۵ق)، ۱۴۶۵۴ (نسخ ۱۳ ق، ۲۳۷

گ، نو، وقفی سید محمد باقر سبزواری در ۱۴۰۵ق)، ۲۷۵۱۷ (نستعلیق خوب، ۱۳ ق، ۱۱۰ گ، نو، خریداری

در ۱۳۸۰)، ۲۴۱۵ گوهرشاد (نستعلیق تحریری ۱۴ ق، ۸۵ گ، نف)

ملحمة

ترکی، علوم غریبه و نجوم، ترجمه ملحمة دانیال نبی (ع) از حبیش بن ابراهیم تفلیسی - ۶۲۹ ق برگرفته از فرمایشات امام صادق (ع) و دانیال نبی در شماره ماههای رومی که برای ابوالفتح قرل ارسال نگاهاشت. ترجمه به ترکی: سید احمد عزت ۱۳ ق

۷۹۱ گوهرشاد (نسخ ۱۳ ق، ۷۳ گ، کامل، وقفی سعید طباطبایی در ۱۳۳۲)

مناسک حج

ترکی استامبولی، فقه حنفی، نقل از مناسک حج سنان الدین یوسف مکی زنده در ۹۹۱ ق نقل کننده: محمد بن حسین معاصر سلطان مراد بن سلیم عثمانی:

۱۷۶۰۲: نسخ نائل ۱۲ ق در شام، از برگ ۱ تا ۱۸، نل، وقفی رایزنی فرهنگی ایران در دمشق در ۱۳۶۸)

مناسک حج

ترکی استامبولی، فقه حنفی، از —؟

۲۹۷۹۲ (نسخ و نستعلیق ۱۲ ق در شام از برگ ۱۰ تا ۱۹، نل، وقفی رایزنی فرهنگی ایران در دمشق، ۱۳۶۸)

نصاب ترکی

ترکی، لغت، از علی بادکوبه‌ای، ۱۴ ق: ۱۹۶۸/۱ گ (نسخ و نستعلیق ۱۴ ق، ۹ برگ کامل)

وفات نامه (مثنوی —)

ترکی کاشغری، ادبیات، در رحلت پیامبر اکرم (ص) و شهادت حضرت زهرا و حسنین علیهم السلام که در ۱۲۰۷ ق سروده:

۲۸۱۶۵ (نستعلیق ۱۳ ق، از برگ ۱ تا ۲۳ کامل، خریداری ۱۳۸۱)

یوسف و زلیخا

ترکی، ادبیات، اثر طبع شاعری با تخلص مظلوم (۱۳ ق):

۶۵۱ گوهرشاد (نستعلیق رمضان بن کربلایی مشهور مشهور به دُلُو، ۱۲۶۱ ق، ۹۳ گ، نل، وقفی سعید طباطبایی در ۱۳۳۲)

شماره ثبت: ۱۵۹۵۵

× مجالس النفایس

× رساله در تعلیم خط شماره ثبت: ۱۲۲۲۴

× دیوان فضولی شماره ثبت: ۱۵۱۰۵

× تذکره شیخ صفی الدین حلی شماره ثبت: ۵۹

× ترجمه قصیده برده شماره ثبت: ۲۶۰۹۲